

V
B
D
14633
P

Prawo 4995.

Zbiór procesów
z 18 wieku

Cz. IV

3 Rubl
3 ƒbo
1883. III. 163.

№ 4995/I

Dziada

Jakoba Gieysztora

[illegible]

Z Biblioteki Jan. Kaz. Gieysztora

1. Wilno — Ryx.
2. Wigdorowicz — Wichert.
3. Katmanowicz klaczko — Wigdorowicz.
4. — —
5. — —
6. Biskup Wileńs.
7. Żydy — Wichert.
8. — —
9. Wulfowicz — Radziwiłł.
10. Leybowicz — Menasowicz. Wigdorowicz.
11. Włościanie Star. Wielondskiego — Walewski An.
12. Poniatowscy — Walewski.
13. Szydziński — Micewicz — Jasiński.
14. — —
15. Hausman — Piłtowski —
16. Potocki — Grodno.
17. Brzostowski Xaw — Poddani Mościbrowscy.
18. Stankiewicz — Murzyński — Dedenko
19. Domansky. Szpinki. Karmelici. Rudomino. Olszówko
20. Alexandrowicz — Grodno.
21. ~~Ostokocki — Gnatowski.~~ zob. 14633. III. t. V. Nr. 13
22. Murzyński — Ryż — Niemcewicz — Krasnodębski.
23. Tęgoborski —
24. Gorecki — Wilno.
25. — —
26. — —
27. — —
28. — Berez Kartuzi — Niemcewicz —
~~28~~ 29a — —
~~29~~ 29. Stoklicki Star — Minejko.
30. Minejko — Malinowski.
Giesster. — Pilecka.
31. — —
32. — —

33. Sokołowski — Wilno
34. — —
35 — Karnelis — Giedroyć.
36 — Świrski. — Kowno.
37. Pusłowski — Kowno
38. Kurlewicki — Orzeszko.
39. Dowbiergo Franc. — Orzeszko.
40 — Orzeszko
41. Piasecki — Czernecki. Wołodźkowa. Wołodźkiew.
42. Odyniec — Zahorska — Rzyngwald Dybski.
43. Białopiotrowicz — Bryzgałki
44. Kostrowicki — Wasilewski.
45 — —
46 Tołoczko — Kamedułki Węgier.
47. Wojnicko — Bezarski. Tayler
48. Pohl Jgd. — Plater.
49. Przezdziecki — Zastaw.
50. Chrewicz — Przezdziecki — Marcinkiewicz,
51 Marcinkiewicz — Radziwiłł, Chrestowicz
Sapieha.
52 Sapieha — przezdzielo.
53 — — Bobrownicki
54 Matuszewicz — Geczkowski —
55. Klemenle — Matuszewicz — Geczkowski
56. Klusewele.

BIBLIOTHECA
VNIV. IAGELL.
CRACOVIENSIS

GŁOS

JW. JPana LUDWIKA ORZESZKI Podkomorzego Powiatu Pińskiego Kawalera Orderu S. Stanisława.

OKAZUIĄCY.

ZE Xięża Franciszkanie Dorohiczynscy Dobra Ziemskie Dombrowa „zwane ze Wsią Pihasami, z Juryzdyką oraz i Karczmami w Mia-„steczku Dorohiczynie w Powiecie Pińskim leżącymi, niesłusznie „prawem aligenacyi zaięli; które wraz do Stanu Rycerskiego „zwrócić są obowiązani, a z tego zwrótu ma nastąpić skutek pra-„wa na teraźnieyszym Seymie zapadłemu ten: — słowa prawa.

„Chcąc ze wszystkich źrzódeł pomnażać dochody Skarbu publicznego, „ustanawiamy ażeby Dobra i wszelkie maiątki które po Oblacie „prawa teraźnieyszego Jure Caduco do szafunku naszego przy-„chodzić będą i o które za wyszłemi dawniey przywileiami to-„czące się teraz procesa ostatecznemi Dekretami ukończonemi „nie są, po odeyściu onych i obięciu w possessyą per privilegiatum, „w następuiącym sposobie pożytek do Skarbow tak Koronnego „iako i W. X. Litt: przynosiły, Z Dobr leżących Jure Caduco „otrzymanych Dziedzicznych Ziemskich, lub Mieyskich po wy-„prowadzoney taxie przez Urząd Ziemski czyli Grodzki, lub Miey-„ski Dobrom tym przyzwoity, połowa szacunku tych Dobr, do „Skarbu raz na zawsze opłacić się ma, czego dozor Kommissyom „Skarbowym zalecamy, po opłaceniu zaś do Skarbow Rzplitey „połowy szacunku Dobr prawem Kaduka otrzymanych; grosz „dziesiąty całkowitey intraty Dziedzic tychże Dobr, iak i inni „Ziemianie opłacać będzie. =

Rodzay Sprawy z Xiężą Franciszkanami interessuiąc dawniey prywa-tną między Obywatelami własność, dziś potym prawie bliżey in-teressuie Publicznego Skarbu Rplitey dochod, i w dwoiakim iuż znaczeniu nietylko przed obliczem Sądu, ale i całey powszech-ności stawa; bo iuż dziś podatek więcey iak niegdy dotykaiąc każdego, Czułym bydź każe każdemu strużem na całość i świę-tość tego podatku, który według praw publicznych zaznaczenia pomnażaiąc źrzódła, ulgę przynosi prawym Possessorom.

W dwoiakim więc względzie, brać dziś należy fundamenta Praw za-kazuiących aligenacyi, bo rodzay materyi Ekonomiczno-Skar-bowey wpłynął do Sprawy; bo oraz zmnieyszenie Dobr Ziem-skich w Stanie Rycerskim, iest srogim przestępstwem Ustaw Na-rodowych — A zatym należy ściśley iąć się sprawiedliwości, aby i prawa świętość ocalić, i ufności w Prawach Obywatel-skiey niezdradzić, i Skarbowi Publicznemu upadku niezrobić, to zaś wszystko zapewna skazy uydzie, ieśli głos Praw na-stępnych, Stanie się głosem szacunku, i posłuszeństwa Pra-wu, a nie wzorem wynalazku do klemencyi, lub innych przy-widzeń, nad Prawo, Sprawiedliwość, i cnotę, przez Xięży Fran-ciszkanów wciskać się mogącą.

§.

Konstytucya 1635. R. na karcie 855. rzekła temi słowy: — „Dobra „Dziedziczne Ziemskie od Stanu Rycerskiego, ani donacyami,

„ani wendycyami, ani Sukceſſyami, pod iakimkolwiek pretex-
„tem, niemogą być aligenowane, ani ordynowane, ani zatrzy-
„mane, ale wiecznemi czasy maią bydź w rękach i Poſſeſſyi O-
„sób Stanu Rycerſkiego.

„Loco 2do Chcemy tedy mieć, żeby Urzędy wszelakie tak Ziem-
„ſkie, iako i Grodzkie, czasy wiecznemi tego przeſtrzegały,
„aby żadnych zapisów, Donatyw, Wendyciow nieprzyimowały
„do Akt Trybunalſkich, Ziemſkich i Grodzkich, albo Woie-
„wodzkich, i któreby pomienione dobra miały avellere od Pos-
„seſſyi realney i iſtotney Stanu Rycerſkiego, pod utraceniem U-
„rzędów, i Dóbr swoich Dziedzicznych własnych, toż ſię ma
„rozumieć o Metrykach naszych utriusque Gentis z tym do-
„kładem, że ieżliby Pieczętarze nasi w czym co przeciwko tey
„konſtytucyi wykroczyl, na Seymie za Inſtancyą Poſłow Ziem-
„ſkich sprawić ſię z tego będą powinni, salva nullitate alegina-
„toriæ inscriptionis.

Są wprawdzie tym Prawem dozwolone nowe Fundusze, ale zaraz re-
guła położona taka: — „Ea adjecta cautella, żeby ten który
„Funduie tacto pectore in facie zupełnego Sądu Ziemſkiego,
„przy rezygnacyi takowey rzekł te ſłowa: — Sub fide, hono-
„re, et conscientia, Deum teſtor że taką Fundacyą czynię z
„Dobr moich własnych, żadnych pieniędzy za nie niewziąwszy
„ſine ullo Condictamine, ale ex puro Zelo, et propria mera li-
„beralitate nieczyniąc nic in Fraudem teraźnieyszey Konſtytucyi,
„i Prawa pospolitego. Co ma być przy rezygnacyi in Acta in-
„serowano.

Ta kondycya uroczyſtym Prawa nakazem, nie dla zartu, i nie dla
próżnego ſłow dźwięku ieſt Obywatelom założona, ale w świę-
tym znaczeniu ślepego poſłuszeńſtwa i wykonania okazuie ſię,
bo nikt wywolnić z pod obowiązku tego niemoże pierwey;
chyba za zniszczeniem przez Seym Prawa; Seym zaś czyli
Rzpita sama, nietylko te Prawo Normalne w swoiey całości
dotąd utrzymuie; ale nadto ſtrzegąc położonych Kondycyi
wszyſtkie Fundusze nowey erekcyi niszczy, co są w czymkol-
wiek odſtępne od powyżſzych reguł: — Słowa Konſtytu-
cyi —

1669. Ru na karcie 16. = „Dobra Dziedziczne na nową Fundacyą
„ſine Conſenſu Reipublicæ Contra Conſtitutiones oddane iako
„prawu przeciwne & vim Ordinationis w ſobie maiące, aby nul-
„litatis były tak w Koronie iako i W. X. Litt.

Omijaią ſię inne prawa, które w ieden cel biją, aby Dobra Ziemſkie
Dziedziczne nieprzechodziły do rąk Stanu Duchownego i aby
tym prawom każdy Urząd poſłuſzeńſtwo czynił, niedopuſzczaiąc
vim Ordinationis w ſobie okazuiących zapiſow, alias niedaiąc miey-
ſca i względu tym Zapiſom, które etiam nowy przynoſząc Fun-
duſz, ſą contra Konſtytucyi 1635. Roku obowięzuiącey do koniec-
cznego zachowania włożonych reguł, gdyż późnieyſze prawa
odzywaiąc ſię do pierwſzych ſą naymocnieyſzym ſundamentem
tey prawdy, iż ſama Rzeczpoſpolita nie śmiała nigdy rozwolnić
ſwoich uſtaw, ani dać moc któremukolwiek Sądowi więkſzą nad
ſwoie Kardynalne Uroczyſte prawa. Cytuią ſię w tym mieyſcu
ſłowa Konſtytucyi 1726. Ru.

„Lubo to wielo prawami i Konſtytucyami Seymowemi ſpecialiter Ru
„1631. 1635. 1669. i 1676. per expreſsum warowano ieſt ażeby
„Stan Duchowny nec modo donationis, neque venditionis neque
„hipotecæ, neque alio titulo Dobr Ziemſkich także Mieyſkich a vel-
„lere

„lere do fiebie nieważył się, iednak iż po Konstytucyi 1635. Ru
„wiele Klasztorow i Zakonow, także Xięży Plebanow i innych
„osob Duchownych utriusque ritus Romani & Græci wiele Dobr
„takowych do Duchowieństwa vario titulo częścią za Testamen-
„towymi Legacyami &c. Częścią też pretextuosis Fundationibus
„non secundum dispositionem Konstytucyi 1635. Ru Circumscri-
„ptam factis poprzyczyniali, przeto reassumuiąc pomienione Kon-
„stytucye Cavetur, aby żaden nieważył się qualicunque titulo
„Dobra Ziemskie, lub Mieyskie do Stanu Duchownego excepta
„Fundatione de nova radice nonnisi prævia pierwiey Constitu-
„tione na Seymie avellere, alias takowe actus pro nullis & iritis
„deklaruiemy, i wszelkie takowe Dobra ad delationem Cujus
„cunque nobilis confiscationi subiacere maią, których połowa De-
„latori, a druga połowa ad Distributivam justitiam nostram Jure
Caduco personæ nobili Conferendo należeć ma.

Po prawie tym odnawiaiącym srogość i porządek Konstytucyi 1635. Roku, nakazuiącym Urzędom konfiskować Dobra zainwolwowane iakimkolwiek pretextem i tytułem z wyboczeniem od reguł prawa 1635. a niemaiącym Konsensu samey Rzeczypospolitey, silnieyszy w sercach Obywatelskich i w sercach Duchownych głos cnoty odzywać się był powinien, aby pierwsi strzegli praw całości, a drudzy niebrali Dobr takich, których fundament na ruinie i znieważeniu kondycyi 1635. Ru prawa był opierany.

Lecz gdy Duchowni umieli wpaiać przeciw prawu publicznemu, sentymenta różne i pod płaszczem pobożności, wiele Dobr ieszcze trafnie do siebie zabierali, znowu zatym Konstytucya 1768. Ru na karcie = „ Rzekła: że nawet nowe Fundusze chociażby w zachowanych regułach prawa 1635. Ru, mieysca niemaią bez poprzedzaiącego samey Rzeczypospolitey Konsensu: — słowa Konstytucyi.

„Konstytucye 1635. 1669. 1726. &c. 1676. względem nieoddalania Dobr Ziemskich favore comunitatum Stanu Duchownego reassumuiemy, i od teraźnieyszey Konstytucyi sine Consensu Rzplitey „Fundacyi nowych i zapisow sub nullitate ichże czynić zakazuiemy.

Maiąc przed sobą te wszystkie prawa, trzeba obok ich złożyć czynność Obywatela, aby wraz widzieć różnicę postępku od zamiaru publicznych ustaw, a tym samym aby uczuć w przekonaniu potrzebę domierzenia tych skutkow; iakie nieodbicie na awantaż Skarbu Rpltey i Uprzywileiowanego mocą praw złożonych spływaią.

Nietylko po Konstytucyi 1635. 1669. Ru ale i po Konstytucyi 1726. Ru utworzył się Zapis titulo Funduszowy na Xięży Franciszkanow, bo w Roku 1749. Februaryi 28, Dnia nastanie swe okazuie, przyznany zaś na Roczkach Grodzkich Pttu Pińskiego w tymże Roku Mca Marca dnia 7. przez zeszłego JW. Michała Stanisława Orzeszki Marszałka Pttu Pińskiego.

Wszystkie te prawa tak święte i tak groźne są na boku przed dziełem bez prawnego Zapisu, bo w naymnieyszym punkcie nie iest zachowana podległość ustawom Rzpltey, kiedy ten Zapis, w prostym tylko składzie iest uczyniony, przed Grodzkim Urzędem a nie Ziemskim przyznany. Przysięgą czyli wyrzeczeniem słow nakazanych, niezasłoniony, słowem cale on prawom złożonym nieznaiomy odrodny, a tym samym podły, bo żadney w prawie protekcyi mieć niemogący. Czytać w tym mieyscu cały ten Dokument.

Całe te świadectwo w Zapiſie, że ſtanął przed Grodem i przyznał, niezaſtępuie mieyſca tey niecofnioney reguły prawa, która tu ſię powtarza.

„Ea adjecta cantela żeby ten który funduie, tacto pectore infacie „zupełnego Sądu Ziemſkiego przy rezygnacyi takowey rzekł te „ſłowa: ſub ſide honore & conſcientia Deum teſtor, że taką fun„dacyą czynię de nova radice z Dobr moich właſnych żadnych „pieniędzy za nie niewziowſzy, ſine allo condictamine, ale & „puro zelo & propria liberalitate nie czyniąc nic in fraudem te„raźnieyſzey Konſtytucyi i prawa poſpolitego, co ma być przy „rezygnacyi in acta inſerowano.

Niech okażą w Zapiſie, lub w Aktach te dopełnienie obowiązku włożonego przez prawo, a JW. Podkomorzy oświadcza przyiąć ten Zapis za prawy, choć, nie ieſt in faciæ zupełnego Sądu Ziemſkiego zrobiony, bo i ta nawet okoliczność nie w mocy Sądu, aby mógł ią tłumaczyć i zwalniać; gdy ſama Rzplita tworząc Magiſtratury nie udziela władzy tłumaczenia, lub przeiſtaczania układow prawa, ale porucza ſtraży i zachowaniu świętym obowiązkiem przyſięgi na to iedynie wykonaney.

Niech wreście przynioſą prawo, że Sąd może ſkaſsować Uſtawę Narodową obowiązuiącą do zachowania tey przepiſaney i w prawo zamienioney reguły, i może powiedzieć że uznaię ią być niepotrzebną, natenczas JW. Podkomorzy ſpokoynym zoſtanie, i Obywatelſkim umyſłem przyimie ſamo-władne konwikcye.

Lecz dopóki prawa przeciwnego nieſłyſzy, dopóty wierzyć niemoże, aby Xięża Franciſzkanie mogli przeargumentować ſłowami, tak czytelne i czyſte ſamey Rzplitey wyroki, i aby ich nadzieia przeciw prawu unoſząca ſię, ſkutecznieyſzą była w Sądzie nad prawo.

Nietylko trudno im przedyſputować prawo 1635. Ru w tym czaſie, kiedy każdy i czytać i rozumieć umie; a razem nie widzi tego w Zapiſie, co prawo mieć nakazało; Lecz nadto rzecz niepodobna odepchnąć wyrok Konſtytucyi 1669. Roku, który na nowe Funduſze przeciw Konſtytucyi uczynione ieſt takim.

„Dobra Dziedziczne na nową fundacyą, ſine Conſenſu Reipublice con„tra Conſtitutiones oddane iako prawu przeciwne & vim Ordi„nationis w ſobie maiące, aby nullitatis były tak w Koronie iako i w W. X. Litt:

Jeżeli nie contra Konſtytucyi 1635. Ru więc Dobra nowa fundacya; a gdy contra, iak ſię okazało, więc prawu przeciwna & vim Ordinationis maiąca, upada natychmiaſt przed obliczem prawa i przed obliczem Magiſtratury ſtrzegącey prawa.

Nader trzeba twardey zaciętości i twardego uporu, ktoby ieſzcze chciał niewierzyć wyrokom niecofnionym Uſtaw Rzplitey; a bardziey ktoby podchlebiał Xięży Franciſzkanom, i że oni mogą zyſkać w Sądzie inſzy Dekret, nad ten iaki w ſamym prawie przeciw ſobie czytaią, boby tym ſamym utwierdził ich w tym błędzie że Sąd może pokaſować prawa, może do inſzego celu zwrócić i może w oſtatku ſam zaaligenować Dobra Ziemſkie, które wydobyć i przywrócić z pod uzurpacyi Duchowney ieſt obowiązany.

Zapewna nikt nie ieſt taki prócz ſamych Franciſzkanow, chęć zatym onych unoſząca ſię za Dobrami Ziemſkiemi; Ziemſkim powinna ulegać racyom i prawom, a niebieſkich pobudek i pobożności nie używać; bo Sam Bóg odrzuca tę ofiarę, która na złamaney

wierze

wierze Narodowi grunt ſwóy zakłada, a raczey która z wydartey Narodowi własności martwy kamień na Ołtarzu wieczney utraty składa.

Dobra doſtaiąc ſię w ręce Duchownych ſtaią ſię ciężarem dla całego Kraiu, większym niżeli Ordynacye Obywatelſkie, bo tych Dobr nikt iuż odkupić, nikt ſię niemi dzielić, nikt żadney dyſpozycyi czynić niemoże, i dla tego to ſrogie wymierzone prawem warunki, bo ſię oſtrzegł Narod, że pobożność w inſzey poſtaci zaczeła ſię do Dobr przedzierać i one Stanowi Rycerſkiemu konfiſkować, że iey świętość zwzgardą praw była prowadzoua i wpaiana.

Nayświętſza więc pobożność mieſzka w ſercu tego, kto ſzanuie prawa Narodu, kto tylko tego żąda po Sądzie i po przyſiędze Sędziego, czego prawo żądać dopuſzcza iemu, bo te ſą i Bogu i ſpołeczności miłe żądania.

Niemoże Sąd i ſpołeczność podchlebiać zamiarom Franciſzkanow, gdy oni chcą na przewróconym porządku uſtaw prywacie ſwoiey dogodzić, a Skarb Rzplitey oſzukać, ſamą nawet Rzplitey ſkrzywdzić przez zatrzymanie dłużſze Dobr niewolnie zapoſydowanych, zwłaſzcza wtenczas, kiedy każde prawo woła na powrót aż do naypóźnieyſzego Seymu.

Konſtytucya 1778. Ru zamierzaiąc czas pięddzieſięcioletniey poſſeſsyi, wyſzłe przed tym prawem Przywileie w niecoſnioney zachowała mocy. *Którey te słowa.*

To iednak waruiąc ażeby Przywileie naſze do dnia dziſieyſzego na Kaduki wyſzłe po przyzwoitym wprzód in foro competenti rozſądzeniu, zupełny ſwoy rigor podług praw dawnieyſzych zachowały.

Dawnieyſze tedy prawa mianowicie Konſtytucye 1635. 1669. i 1726. Ru mówią do Sądu, że Dobra od Stanu Rycerſkiego contra Conſtitutiones zaaligenowane wydobyć należy, a Konſtytucya Seymu trwaiącego dopiero nietylko ten zamiar praw dawnieyſzych wſpiera, ale nadto połowę wartości do Skarbu przeznaczać nakazuie.

Okazawſzy niezbite fundamenta do zwrócenia Dobr w Stan Rycerſki naglące, i wiedząc pewnie że żaden wyſzukany pretext nie ſprawi na umyśle przekonania, żeby możnym było kaſſować Seymowe prawa, abo iaſny nakaz brać w tłumaczenie, żeby oraz dawać temu Zapiſowi świętość, któren w ſamym prawie niema przytulenia, należy bardziey dla ciekawości przepowiedzieć, oczym Xięża Fraucilzkanie ſłabość ſwą łudząc, chcą Sąd zatrudnić.

Niewątpi nikt że Franciſzkanie za Zapiſem przyznanym w Grodzie Pińſkim od JW. Orzeſzki w Ru 1749. ſtali ſię choć nieprawymi właścicielami Dobr zapiſanych, bo ta prawda czyta ſię w złożonym Zapiſie, bo oraz ta prawda wſpiera ſię Intromiſſyą, czyli wwiązaniem pod Rokiem 1750. Maia dnia 6. czynionym, a tegoż Roku i Mieſiąca dnia 9. w Grodzie Pińſkim

Pińskim zeznanym. *Co takoż widzieć i czytać w złożonym widymusie.*

Z tey prawdy Dokumentami przyznanymi wyobrażoney, druga wraz stawa prawda: że Orzeszko stracił bez powrótu te Dobra, dla tego, że dał zapis i przyznał, a Franciszkanie choć illegalney stali się possessyi Aktorami, iuż więc do tych Dobr nieprawym Zapisem oderwanych, żaden z Sukcessorow i sam Orzeszko niemiał wstępu, ale powrót ich oznaczony drogą szafunku Królewskiego i drogą publiczney delacyi, a nie sukcessyi.

Jeśli zatym sam Orzeszko wrócić się do Dobr niemógł zapisanych Xięży Franciszkanom, ieśli wszelki Zapis być zniesiony niemoże przez tego, kto go czyni i przed Urzędem zeznaie, a to podług Kardynalney przestrogi Art; 1. i 6. Roz; 7. Toć nayoczewistsza prawda, bije każdemu w oczy, że po wydanym Zapisie i po straconym przezeń Aktorstwie, tyle służy aprobata Sukcessorow, ile umarłemu lekarstwa.

Niema iuż tam Sukcessyi dla nikógo, gdzie Zapis przecina własność: niemógł sam Orzeszko dawszy Zapis przyznany Franciszkanom, dać go na kogo innego, a to przeto iż iuż stracił prawo swe wydaniem pierwszego Zapisu, a ieśli dla innego dawać Aktorstwa był bezmocny, tym samym nowe czynić rozrządzenia dla samych Franciszkanow względem Dobr pierwiey zapisanych niemiał zdolności, i dzielney od Publicznych ustaw władzy niewidział; Tym więcey Synowie iego zostaiąc wyzutymi z Sukcyssyinego Aktorstwa. Składać się chcą Xięża Franciszkanie Testamentem zeszłego Orzeszki, który zapisawszy wszystkie swe Dobra Wnukom, zalecał Synom, aby oni naprawili błąd iego przeciw Publicznym Ustawom zrobiony, w zaprzysiężeniu Funduszu.

Ten Testament iest bliższym świadkiem nieważności Zapisu, bo sam Orzeszko wyznał iego nieprawość uznaiąc potrzebę zaprzysiężenia, ale iak sam niemógł kroku dalszego nad prawo posunąć, iak sam niemógł tego przywłaszczyć, co od momentu Zapisu szafunkowi Króla ulegało, tak tym bardziey niemógł wlać moc na Synow, którym i Sukcessyi, do Dobr, i Aktorstwa do Zapisu niezostawił. *Czytać w tym mieyscu dwa Testamenta Orzeszki w datach.*

1749. i 1750. z ostatnim addytamentem pod dniem 8. Aprila, w których i to uważać iakiemi usilnościami pracowali Franciszkanie na wyzucie z maiątku. Gdy się okazuią wciśnione Dobra Torhoszczyce iasnym atramentem i charakterem dla nich, a o które Dobra musieli Orzeszkowie długi wieść proceder niż pokonali nieprzyzwoitość, i niż mogli wydobyć z ich rąk zachwycone Dobra.

Grzech ten Xięży Franciszkanow, dla tego tu uważać należy, żeby wraz widzieć iakiemi to drogami pobożność ich uwijała się; żeby poznać dokładniey, że oni więcey Dobr pilnowali, niż wychodzącey duszy z ciała, bo wraz sami zabrali i maiątek

iatek i papiery, i sami tak ten Testament aktykowali. *Co widzieć na Testamencie w świadectwie takim.*

„ Roku 1750. Mca Maia 4. dnia comparendo personaliter w Bogu „Przewielebny JX. Antoni Olechnowicz Gwardyan &c. ten po-„wtórny ostatni suplement Testamentu w Bogu zeszłego JW. „JP. Michała Stanisława Orzeszki Marszałka Pttu Pińskiego do „Akt Grodu Pińskiego podał. „

Przykładna więc z Duchowney nauki na tym testamencie experiencyi; gdzie cały maiątek Torhoszczyce zwany zfabrykowaną ręką wydarć Sukcessorom krwi usiłowano, i ony wraz zabrano, aż do zniszczenia Sukcessorow wykrętnym procederem nim zdołali w fałszu pokonać i odzyskać: Przykładne są ich aż do obrzydzenia i wstrętu postępki, kiedy właśni potomkowie, własne dzieci niemogli być tak szczęśliwemi, żeby sami wprzód i papiery i Dobra po Oycu wzieli.

To tedy wszystko iest, co usprawiedliwiać może intencye czyniącego na łonie samych Xięży wzrost swóy biorące, i co powinno wzbudzić Sądową czułość bardziey do ohydzenia przed publicznością takich zamiarow, niż do okrycia pozorami tey niegodziwości.

Opieraiąc się tedy na dalszych tych to Testamentow inwolucyach, chcieli się Franciszkanie legitimować i na zagarnionych przez Zapis 1749. Ru Dobrach, iakoż popieraiąc zamiar, wzieli drugi Zapis od Syna to iest od W. Antoniego Orzeszki Marszałka Piń: niby aprobacyiny pod datą 1762. Ru 9bra dnia 20. z przyznaniem na Magdeburyi Horodeskiey. *Któren w tym mieyscu czytać.*

Czuła wszakże krew własna, że krok Duchownych był krokiem dla nich zguby, a dla praw pogardy, i dla tego wraz został uczyniony Manifest pod Rokiem 1763. Aprila 6. w teyże Magdeburyi. *Któren czytać*

Lecz choćby Manifestu niebyło, i w rzeczy samey potrzeba niewypada mieć ony, gdy szafunek Królewski w tych Dobrach, a nie Sukcessya okazuie się, sama nawet czcza i nadęta z siebie korroboracya pokazuie tylko usilność nie zaś pomoc Zapisowi pierwiey przez Oyca zeznanemu, i żadney restrykcyi niemaiącemu.

Zgłębić dopiero dalsze zdrożności i błędy tey to wyproiektowaney korroboracyi: namowiony ieden z Synow niemaiący w tych Dobrach ani Aktorstwa, ani Possessyi, stawa przed Magdeburyą Horodecką Magdeburya po Magdebursku czyniąc i myśląc bredzi, tak iak błędni Franciszkanie prowadzą, to iest przyimuie nie Zapis, ale iakieś fantazma, rysuie w tych fantasmach dziwotworne świadectwo, bo mówi że JP. Antoni Orzeszko podług Konstytucyi 1717. Ru zaprzysiągł. *Słowa tey Suscepty*

Satisfaciendo Legi o Funduszach de nova radice Konstytucyą 1717. latæ, zaprzysiągł tenże WIP. Antoni Orzeszko Marszałek Pttu Pińskiego na dniu dwudziestym Miesiąca 9bra,

 takowy

takowy Fundusz zewszystkim onego iako prawdziwym i sprawiedliwym wyrażeniem zaprzysiągł, co iest do Xiąg J. K. Mci Magdeburyi Horodeckiey przyięto.

Jaka cytacya Konstytucyi, taka i prawda tych Magdeburczykow krzyżakowych, ktorzy nieumieiąc czytać i pisać, krzyżami naprowadzonemi, wiarę publicznych ustaw i rostropności zmazali; bo wzywaiąc świadectwa Konstytucyi 1717. Ru o Fundufzach, przeświadczyli publiczność, iż niewiedzieli do czego się piszą, i co przyimuią, gdy tey Konstytucyi niema, i gdy tylko Konstytucya 1635. Ru iest prawem normalnym do twierdzy funduszow.

Wymyslona przez nich samych Konstytucya tyle pomaga uroioney aprobacyi, do ila sama ma względu przed okiem publiczności i Sądu, a gdy iey w naturze niema, toć na iey fundamencie oparte dzieło, temu chyba stanie się iakim wrażeniem, kto podobnież pisać i czytać nie będzie umiał, i kto do bredzących większą ma skłonność, niż do prawa, sprawiedliwości i iasney prawdy.

Lecz pozwolić na moment, że ta korroboracya, nie iuż podług Konstytucyi 1717. a o ktorey oni i niestyszeli nigdy, cóż ztąd za awantaż dla Franciszkanow, gdy Konstytucya 1635. Roku nie każe przez Plenipotentow zaprzysięgać, ale samemu in facie zupełnego Sądu Ziem: niekaże pózniey, ale wraz kiedy Zapis przyznaie, bo pózniey iuż niema żadney własności, i byłoby prawo niedoskonałe, gdyby abo samemu, abo Plenipotentowi dozwalało zaprzysięgać, wtenczas kiedy iuż przestał być Aktorem.

W Roku 1749. zrobiony i przyznany na rzecz Xięży Franciszkanow Zapis, przez JW. Orzeszkę, a w Ru 1762. 20, 9bra mniemana korroboracya w lat 3. i w 9. Miesięcy.

Mogłżeby sam zeszły Marszałek Orzeszko po przyznanym Zapisie, w lat blisko cztery przysięgać że te Dobra są iego własne, kiedy wyraźne krzywoprzysięstwo biłoby mu w oczy, że iuż nie iego własne, ale od lat czternastu Xięży Franciszkanow te Dobra, bo im dany służy Zapis, bo oni acz nieprawnemi stali się iednak wraz Aktorami.

Dla tego wszak Konstytucya 1635. Ru przy przyznaniu Zapisu, każe przysięgę uroczystą przed Sądem spełnić, bo po przyznaniu niemoże nikogo do krzywoprzysięstwa obowiązywać. — *słowa prawa: Deum testor że takową Fundacyą czynię z Dobr moich własnych.*

Własneż to iego Dobra, gdy on czterma laty pierwiey przestał być Dziedzicem, a więc na krzywoprzysięstwo ten narażałby każdego, ktoby przewrotnie chciał myśleć, i od wyraźnego znaczenia prawa 1635. Ru odbiegać.

Sam tedy Orzeszko Marszałek niemógł takiey przysięgi wykonać, bo iuż stracił Aktorstwo Dobr przez Zapis, a iakże mógł uczynić kogo Plenipotentem do podobnego wyrzeczenia słow

w Kon-

w Konſtytucyi 1635. Ru zamkniętych, gdy te Dobra i w cudzym Aktorſtwie i w cudzey poſſeſſyi iuż zoſtawały.

Jak mógł powiedzieć Plenipotent te ſłowa *Deum teſtor*, że taką Fundacyą czynię z Dobr moich właſnych, kiedy właſne Franciſzkańſkie, a nie iego, ani Pryncypała iego który go mniemanym Plenipotentem czyni.

Groza ieſt myślić tak haniebnie, iak Franciſzkanie modnym ſpoſobem czyniąc Reſtrykcye, do krzywoprzyſięſtwa ukazuią drogę i chcą grzech ieden złego Zapiſu, kryminalnym okryć poſtępkiem krzywoprzyſięſtwa.

Dla tego więc Magdebnrſkie świadectwo odwołało ſię do Konſtytucyi 1717. Roku, bo W. Antoni Orzeſzko niemógł podług Konſt: 1635. Ru uczynić naymnieyſzey chęci do krzywoprzyſięſtwa, a podług Konſt: 1717. niezgrzeſzył, bo iak iey na świecie o Funduſzowych przyſięgach niema, tak i przyſięgi przed Magdeburczykami nie było.

Z każdey więc ſtrony, płonne ſą tylko od Franciſzkanow zabiegi ktòrzy nawyknieni do łudzących poſtępkow, potrafili tak i z JW. Podkomorzym teraz proceduiącym poſtąpić, to ieſt: wyżądali na JW. Podkomorzym, aby nabył prawo Przywileiu od JP. Punikiewſkiego, z tym oświadczeniem, iż ſłabe fundamenta naſzey poſſeſſyi nieczynią nadziej utrzymania Aktorſtwa, aby więc na ſiebie nabył, a im przez wzgląd Summę iakową wyznaczył.

JW. Podkomorzy ſkłania ſię do tey reprezentacyi tym chętniey, że wpuſzczony poſſeſſor pośrzód iego Dziedzicznych gruntow, wieleby przykrości ſprawił, i że ſłuſznieyſzym ieſt utrzymać te Aktorſtwo w domu tym, z którego wyſzło, nabywa więc datkiem znacznym Summy Punikowſkiemu. Jak świadczą Dokumenta transfuzyine, które czytać.

Gdy zaś to dopełnić i chciał w układ weyść z Franciſzkanami, oni wraz na zwyczaye udali ſię bezdroże i przymuſili do tego, że procederem wypadło ſzukać zabeśpieczenia nietylko daney Summy, ale i Dobr tych przeto: że przemilczywaiąc znowu drugi po dzieſięciu leciech, wziołby Przywiley podług zamierzenia Art: 45. Roz: 3.

Nietylko więc za ich uſilnością nabył od Punikowſkiego, ale nadto ſam na ſiebie wziął Przywiley na Poſſeſſye Jurydyczne w Mieście Dorohiczynie, któren widzieć pod datą 1778. pod dniem pierwſzym Julii weſpół z Przywileiem Punikowſkiemu wydanym, a datę 1777. Ru Mca Czerwca noſzącym.

Z tych zatym złożonych praw, Zapiſow, i przyczyn żąda JW. Podkomorzy Przyſądzenia natychmiaſt Folwarku Dombrowy z Wſią Pihaſy zwaną: razem z Juryzdyką i Karczmami w Miaſteczku Dziedzicznym Dorohiczynie, ſkaſowania nieprawnych attentatow, uznania aktow kalkulacyi i weryfikacyi od czaſu złego zaięcia, i zwrotu expens procederowych dzieſięciu tyſięcy Złł: Pol:

Oſtatek Konwikcyi do Repliki.

C

